

JELENTŐS VÍZGAZDÁLKODÁSI KÉRDÉSEK

2-12 (2-5-1) Nagykőrösi-homokhát TERVEZÉSI ALEGYSÉG

Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
Vízgazdálkodási Osztály

2007.

1. A tervezési alegység leírása

A tervezési alegységet északi, nyugati, déli irányban a természetes magas vonulatok, míg keletről a Tisza folyó határolja. Közigazgatásilag Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Kiskun és Pest megyékhez tartozik. Az alegység teljes területe 3607 km².

A felszínét elsősorban a vizek és a szél alakították ki. A területet északnyugat felől kissé magasabb fekvésű domborzat jellemzi, míg keleten a terület sík.

A települések között van városi rangú, de leginkább községek, falvak jellemzik. Az alegységen található települések közül 13 Jász-Nagykun-Szolnok, 6 Bács-Kiskun, 9 pedig Pest megyéhez tartozik, melyekből 7 db város, 19 db nagyközség-község, illetve 2 db tanyás jellegű település.

Gazdasági jellegét tekintve mezőgazdasági, melynek szintje a szántóföld minőségének függvényében változik. Magasabb értékű földterületek a középső és keleti részekén találhatók, ezért itt a mezőgazdasági szántó művelés a jellemző. Az északi területeken szántóföldi és legelő művelés folyik.

A tervezési alegységet érintő belvízöblözetek öntözővízzel való ellátottsága változó. Egyes öblözetek intenzíven öntözhetőek öntözőcsatornákon, illetve egyes üzemi és üzemi csatornák közvetítésével. Az öblözet további területein a vízbeszerzés felszín alatti vizekből és a belvízcsatornákon levezetett belvizekből történik. A felszín alatti vízkivételek főként a Duna-Tisza közti homokhátságra jellemzőek.

Tiszakécskei Holt-Tisza

Az érintett területen található a Tiszakécskei Holt-Tisza, mely természetes lefűződéssel keletkezett. Területe kb. 80 hektár. „Bölcs” hasznosítású holtágak közé tartozik. Több holtághoz hasonlóan belvizek tározására szolgál.

Az alegység árvízi kockázata igen nagy, területén 1998 óta a Tisza folyón észlelt vízállások többször meghaladták az addig mért legmagasabb vízszinteket. A korábban magasparkként nyilvántartott területeket is gátakkal kellett védeni. A szolnoki vízmércénél észlelt eddigi legmagasabb vízállás 1041 cm volt (2000. április 19-én), a legalacsonyabb vízállás pedig 279 cm (2003. augusztus 21-én). A MÁSZ értéke Szolnoknál 961 cm.

2. Jelentős emberi beavatkozások a területen

2.1. A vízgyűjtő egészét érintő, a lefolyást jelentősen módosító beavatkozások, a vízgazdálkodást meghatározó adottságok

A Körös-ér belvízcsatorna vízgyűjtőjének északnyugati része a Duna–Tisza közti homokhátság nagy esésű területeihez kapcsolódóan már a sík- és dombvidék közötti átmenetet képviseli. A lefolyási viszonyok természetesen, a Tisza magas vízállása idején szivattyúval szabályozott.

A Gerje és a Közös csatornák vízgyűjtőjének északi-északnyugati része a Duna–Tisza középhegységre jellemzően nagy esésű, a többi területen egyértelműen a síkvidéki jelleg dominál. A vízvisszatartó műtárgyak által a mederben tározás valósul meg.

Perje belvízcsatorna vízjárását, a belvizek levonulását elsősorban a Hársaséri dolinákból kiinduló (igen nagy esésű) Perje-felső mellékcsatorna határozza meg. A tavaszi hóolvadások, a nyári záporok és zivatarok a Perje-felső mellékcsatorna adottságai miatt a Perjén okoznak gondot. A csatornán vízvisszatartást valósítanak meg.

Perje csatorna

A Peitsik csatorna vízgyűjtő területe teljes egészében síkvidéki terület, tiszamenti öblözetei mélyfekvésűek. Vízjátéka természetes.

Az ármentesítések után a belvízvédelem megoldására létrehozott belvízelvezető rendszerek öblözeteket alkotnak. A csatornák által összegyűjtött víz befogadóba történő gravitálása a – befogadó vízállásától függően – nem mindig lehetséges, így a Körös-éri belvízcsatornán torkolati szivattyútelep kialakítására került sor. A többi csatorna torkolati szakaszában medertározás történik. Kritikus esetekben mobil szivattyúállások felvonultatásával javítják a csatornák befogadóképességét. A csatornába öntözővíz betáplálás nem történik, ezért a lefolyás a természeteshez közeli. Nagy a vízjáték, időnként kiszáradó mederszakaszok is jellemzőek.

A tervezési alegységen 2 db, a Tiszavárkony I. öntözőrendszer és a Tiszakécskei öntözőrendszer található.

A Tiszavárkonyi I. öntözőrendszerhez tartozó öntözőcsatorna teljes hossza 2165 fm. A Tiszakécskei öntözőrendszerhez tartozó öntözőcsatornák teljes hossza 10527 fm. Az érintett alegységen kizárólagos állami tulajdonú csatorna nem található.

2.2. Árvízvédelmi célú beavatkozások

Szolnok és Tiszakécske között a közút, illetve a magaspart felhasználásával szakaszosan épült a töltés. Tiszakécske és Alpár között az építés 1866-ban kezdődött.

Csongrád és Szolnok között 21 átmenetben, 31 km hosszra terjedtek ki a szabályozások.

Az átmetszések létesítése során kezdődtek el a középvízi szabályozások, amely kisebb részben az átvágás felső és alsó végének biztosítását, nagyobb részben a mederhez közel épült árvízvédelmi töltések, települések melletti szakadópartok megkötését jelentette.

A partbiztosításokat általában rőzséből és kőből vegyesen építették. Kényesebb helyeken (töltések, települések közelében) a part magasságáig készítették burkolatot.

2.3. A vizek tározását, visszatartását célzó beavatkozások, vízátervezések

A Duna-Tisza közti homokhátság vízhiányos területein a klimatikus viszonyok okozta szélsőségek kiegyenlítésére a szabad vízkészletek helyben tartására kell törekedni. Így a főműveken medertározók épültek, melyek a természetes sebességviszonyokat és a vízszínesést is jelentősen megváltoztatták.

2.4. Vízkivételek

Az alegység területén a felszín alatti vízkészletek mennyiségi állapotába történő legjelentősebb beavatkozások a vízkivételek. A vízkivételek túlnyomó része fűrt kutakból történik, az egyéb víznyerő objektumok aránya elenyésző.

Fontos megemlíteni, hogy a vizsgált térség bizonyos területein jelentős méreteket öltött az engedély nélküli öntözési célú vízkivétel.

A felszín alatti vizek védelmére vonatkozó 219/2004 (VII. 21.) Korm. rendelet melléklete szerint az alegység területe – illetve az arra eső települések mindegyike – a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny, a terület beszivárgási jellege, valamint a fő vízadók felszínhez közeli elhelyezkedése miatt. Nitrát szempontjából Csemő és környezete érzékeny minősítésű. Cegléd, valamint az attól nyugatra, dél-nyugatra elhelyezkedő települések (Pilis, Albertirsa, Ceglédbercel, Dánszentmiklós, Mikebuda, Csemő) területén a felső 20 méterben helyenként már magas nitrát értékek mérhetők.

Az alegység területén fekvő településeken az ivóvízellátásban jelentős vízminőségi, illetve vízmennyiségi problémát nem tudunk megfogalmazni. A vizsgált térségben ismereteink szerint üzemelő sérülékeny ivóvízbázis nincsen. Csemő község közigazgatási területének dél-nyugati részén előzetes megkutatásra került egy 15 000 m³/nap kapacitású távlati vízbázis, melynek védőidom-védőterület rendszere határozattal kijelölt.

Az alegységre eső települések mindegyike ivóvízzel közüzemi úton ellátott. A tervezési alegységben érintett 25 db településből 19 db önálló vízművel rendelkezik, 6 db település két regionális rendszerhez tartozik. Négy település a Tiszakécske-Tiszabög-Kerekdomb-Lakitelek

rendszerhez tartozik, kettő (Szolnok és Tószeg) pedig a szolnoki regionális rendszerhez, amely a Szolnoki Felszíni Vízműről ellátott.

A jövőben az ivóvízminőség EU normatíváknak való megfeleltetése a cél. A minőségi problémák alapvetően a felszín alatti vizekben lévő vízszennyezőkre (arzén, ammónium, vas, mangán, bór) vezethetők vissza.

Az Észak-Alföldi Régióban 2005. év során kezdődött az Észak-Alföldi Régió Ivóvízminőség-javító Program *II. üteme*, melyben három település érintett (Tiszajenő, Tiszavárkony, Vezseny).

A 2006-ban indult Pest megyei Ivóvízminőség-javító Programban 6 db település szerepel: Abony, Jászkarajenő, Kocsér, Köröstimén, Törtel és Újszilvás.

2.5. Mezőgazdasági eredetű diffúz szennyezések hatása

A területen jelentős mértékben valósítanak meg szántóföldi és gyümölcsös művelést. Ezekre a táblákra tápanyag kihordás is történik. Azokon a területeken ahol a belvíz veszélyeztetettség magas, nagy valószínűséggel kimosódás is megfigyelhető. Ha a belvíz a felszínen össze tud gyülekezni, ezek a tápanyagban gazdag vizek a csatornába kerülhetnek bevezetésre. A belvízcsatornákra ezek nagy terhelést jelentenek.

A felszín alatti vizekre nézve nem okoznak nagy vízminőségi terhelést, mivel a csatornában nem tartózkodnak hosszú ideig.

2.6. Szennyvízelhelyezés, csatornázottság, szennyvíztisztítók

A terhelések, vízbevezetések tekintetében gondot okoznak a települési kisebb, kis hatásfokkal működő szennyvíztisztítók kibocsátásai. A jelenlegi tendencia a kisebb szennyvíztisztítók létesítésének irányába mutat, és befogadóként a területen található vízfolyásokat célozzák meg, mely irány a felszíni és felszín alatti vizek jó ökológiai állapotának elérését, ill. fenntartását hátráltatja, illetve adott esetben ellehetleníti.

Szennyvízelvezetés jellemzői:

Az alegység területén 25 település belterülete található, melyek közül 16 csatornázott. A Szolnok város kivételével csatornahálózat túlnyomó része elválasztó rendszerű. Az átlagos csatornázottság 66 %-os.

A szennyvíz program során várhatóan további 6 település szennyvíz kérdése oldódik meg.

Szennyvíztisztítás:

Az összegyűjtött szennyvizet 9 település önálló szennyvíztisztítóban, további 6 település 2 regionális szennyvíztisztítóban tisztítja. A térség legnagyobb szennyvíztisztítója a szolnoki, amely Szolnok város és 8 település szennyvizét tisztítja. Az alegységben összességében 9 db közüzemi szennyvíztisztító üzemel.

A szennyvíztisztítók által kibocsátott, tisztított szennyvizek elhelyezése egy esetben állóvízbe, a szolnoki szennyvíztisztító esetében állandó vízfolyásba, a többi esetben időszakos vízfolyásba történik. A kibocsátott tápanyag jelentősen rontja az időszakos vízfolyások vízminőségi paramétereit. A magasabb tápanyag és lebegőanyag-tartalom miatt a vízfolyásokban fokozódó lerakódás rontja a befogadó vízszállító képességét.

JELENTŐS VÍZGAZDÁLKOSÁSI KÉRDÉSEK 2-12 TERVEZÉSI ALEGYSÉG

A területen 6 db nagyobb ipari jellegű szennyvíztisztító működik, amelyek összességében 2210 em³ tisztított szennyvizet bocsátottak a befogadódba.

Települési folyékony hulladék:

A kommunális szennyvíztisztítók mindegyike fogad TFH-t. Ennek ellenére a teljes térségre vetítve nem tekinthetjük megoldottnak a TFH elhelyezési problémáját, mert az egyes településeken az aránylag nagy szállítási távolság megdrágítja az elhelyezést.

2.7. Települési eredetű egyéb szennyezések

A területen 10 db egységes környezethasználati engedéllyel (IPPC) működő cég található. Ezek közül 4 db nagylétszámú állattartó telep, 3 db ipari, feldolgozó ipari tevékenységű és 3 db települési szilárdhulladék lerakó.

Az alegység területén egy regionális hulladéklerakó található. A Duna-Tisza-közi Nagytárségi Hulladékgazdálkodási rendszeren belül megépült Ceglédi Regionális Hulladékkezelő Központ a csatlakozott települések hulladékát várhatóan 2007. végétől, 2008 elejétől fogadja.

A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya a Szolnoki kistérségben a legnagyobb (90-98%), a Ceglédi és Kecskeméti kistérségben 65-80 % közötti.

2.8. Jelentős települési, ipari és mezőgazdasági eredetű pontszerű szennyezőforrások és terhelések

A tervezési alegység területén jellemző mind az ipari, mind a mezőgazdasági vízfelhasználás, ezekből a tevékenységekből származó használtvíz bevezetések nagy mértékben terhelik a víztesteket. A mezőgazdaságból származó használtvizek között jellemző a halastavi lecsapolás terhelő hatása.

A jelentősen belvízveszélyes kategóriába sorolt területek mezőgazdasági eredetű diffúz terhelésére lehet számítani, különösen az alegység északnyugati részén. A nagyobb lejtéssel rendelkező területekről a tápanyag-bemosódás kockázata nagy.

3. Jelentős vízgazdálkodási kérdések

3.1 A tápanyag tartalom túl nagy.

Az alap vízhozam figyelembevételével, a többletterheléssel jelentős mennyiségű tápanyag kerül be a medrekbe. Ez a belterületi csapadékvizek és a tisztított szennyvizek bevezetéséből adódik.

3.2 A természetestől jelentősen eltérő vízszint-szabályozás zsilipekkel.

A kettős működésű csatornákon a torkolatban és a hosszmentén igény szerint szabályzó műtárgyakkal vízszinttartás történik.

3.3 Nincs a természeteshez közeli, vagy zavart a parti sáv.

Mederfenntartás miatt rendszeres a kaszálás, vagy a kotrás.

3.4 Tartós talajvíz- és sekély rétegvízszint-süllyedés a hátság közeli területeken, és feltételezhető mély rétegvíz-, valamint termálvízszint csökkenés.

3.5 A felszín alatti vizekben feltételezhető mezőgazdasági (pontszerű és diffúz), illetve kommunális (szennyvízszikkasztás) eredetű nitrát szennyezés a hátságközeli beszivárgási területeken.

3.6 A használható felszín alatti vízkészlet (kitermelt felszín alatti vízmennyiség) pontos ismeretének hiánya (engedély nélküli vízhasználatok).

3.7 Hosszirányú átjárhatóság korlátozása.

A hullámtéri csatornaszakaszok átjárhatóságának biztosítása.

3.8 A területfejlesztés és a területrendezési igények (tervek) összhangjának biztosítása a vízrajzi és a természetes vízjárási viszonyokkal.

ADATLAP

a Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítése” című KEOP 2.5.0 projekt keretében működtetett
VIZEINK.HU honlapon történő dokumentumok publikálásához

1. A beküldő szervezet neve:

1.1. Kontakt személy:

1.2. Telefonszám:

1.3. E-mail:

2. A dokumentum címe:

2.1. A dokumentum típusa:

2.2. A dokumentum státusza:

2.3. A dokumentum verziószáma:

2.4. A dokumentum zárásának időpontja:

2.5. A publikálás kezdete:

2.6. A publikálás vége:

3. A dokumentum helye a tervezési rendszerben:

országos

regionális

helyi

4. Kulcsszavak:

5. Egyéb fontos kérdés a honlapon történő publikációval kapcsolatban:

Amennyiben az adatlap kitöltésével kapcsolatban kérdése merül fel, kérjük írjon a vizeink@respect.hu címre!